

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ผู้วิจัยนำเสนอสรุปผลการวิจัย การศึกษาแนวทางการพัฒนาบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยอยู่ 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นพัฒนาแนวทาง กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างและหลักวิชา 2) ขั้นศึกษาความเหมาะสมของแนวทาง กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารการศึกษา จำนวน 26 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติ ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ 3) ขั้นศึกษาความเป็นไปได้ของแนวทาง กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 196 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบค่าเฉลี่ยด้วยสถิติทดสอบที ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ซึ่งในบทนี้ได้นำเสนอสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาในครั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่า

แนวทางการทางการพัฒนาบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ด้าน ซึ่งแนวทางการพัฒนาบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ประกอบด้วย 4 ด้าน พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ภายใต้ขอบเขตของการพัฒนาบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา มาใช้ภายใต้บริบท ศักยภาพและความพร้อมที่มีอยู่ ตามเกณฑ์ความเป็นไปได้ กับสภาพด้านเศรษฐกิจ สังคม ศาสนาและวัฒนธรรมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภายใต้ศักยภาพความพร้อมของสถานศึกษา ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สถานศึกษาจัดให้มีจำนวนผู้เรียนแต่ละห้องตามเกณฑ์ที่กำหนด สถานที่ต่างๆ ภายในบริเวณสถานศึกษา ให้มีบรรยากาศที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสะดวกสบายและปลอดภัย การจัดห้องเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ของผู้เรียน ด้านสภาพแวดล้อมทางจิตใจสถานศึกษาจัดส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ที่ดีในหมู่คณะครู เพื่อให้เกิดความรัก การยอมรับและสนับสนุนซึ่งกันและกัน จัดกิจกรรมส่งเสริมขวัญกำลังใจให้เกิดขึ้นในหมู่คณะ ดำเนินจัดการศึกษาของสถานศึกษาด้วยความเสมอภาค โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของผู้เรียน และด้านสภาพแวดล้อมทางวิชาการ สถานศึกษาจัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดพหุปัญญา ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน จัดให้มีการรายงานผลการประเมินผลการเรียนรู้ให้ผู้เรียนและผู้ปกครองทราบเป็นระยะๆ อย่างสม่ำเสมอและรวดเร็ว จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 พบว่า มีความตรงกับเนื้อหา โครงสร้างและหลักวิชาการ มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ พบว่า มีความเหมาะสมของแนวทางโดยจัดให้มีจำนวนผู้เรียนแต่ละห้องตามเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด จัดสถานที่ต่าง ๆ ในบริเวณสถานศึกษาให้มีบรรยากาศที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสะดวกสบายและปลอดภัย จัดห้องเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน จัดให้มีการทำความสะอาดทั้งในห้องเรียนและบริเวณอื่น ๆ ในสถานศึกษา จัดไม่ให้มีเสียงดังรบกวนผู้เรียนในขณะที่เรียน เหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะการจัดบรรยากาศแหล่งเรียนรู้ ห้องเรียนและห้องปฏิบัติการอื่น ๆ ให้มีความเหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดห้องเรียนและห้องปฏิบัติการอื่น ๆ ให้สวยงามดึงดูดความสนใจในขณะที่เข้าเรียน และทำให้เกิดแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้มากขึ้นและพบว่า มีความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดให้ครูผู้สอนมีหนังสือ เอกสาร ตำราสื่อต่าง ๆ อย่างเพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน เพราะการที่มีสื่อการเรียนการสอนครบจะทำให้ลดอุปสรรคในการเรียนการสอนทั้งของครูและนักเรียนไปได้ ผู้เรียนมีความสุขไม่กดดันเครียดกับการเรียน อีกทั้งผู้สอนจัดการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเต็มศักยภาพของตนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รวีวรรณ ชินตระกูล (2540 : 101) ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ หมายถึง โรงเรียนประกอบด้วยสภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพทางเคมี ทางชีวภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งสภาพแวดล้อมดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียน ครูและทุกคนในโรงเรียนอย่างมาก การจัดสภาพสิ่งแวดล้อมโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะปลอดภัย ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของนักเรียนนั้น จึงเป็นส่วนหนึ่งของงาน

อนามัยโรงเรียนโดยมุ่งเน้นการสุขภาพ โรงเรียนซึ่งหมายถึงการจัดการควบคุมดูแล ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่ดีและถูกสุขลักษณะ เพื่อช่วยให้สามารถป้องกันโรคภัยไข้เจ็บแก่นักเรียน ช่วยลดอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นทั้งยังช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีสุขภาพอนามัยที่ดีด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรัตน์ แสงอรุณ (2539 : 24) ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนเป็นสิ่งสำคัญและจะต้องคำนึงถึงเพราะการเรียนรู้ของเด็กไม่ได้เกิดขึ้นอยู่เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้นสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนก็จะเป็นส่วนช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ เช่น การจัดบริการอาหารกลางวัน เด็กจะได้แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกและคุณค่าอาหารที่มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตการบริโภคอาหารที่ได้สัดส่วนและถูกสุขลักษณะ และมารยาทในการรับประทานอาหาร เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เด็กจะเกิดการเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติโดยไม่รู้ตัว และผลจากการเรียนรู้นี้จะช่วยนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงชีวิต ความเป็นอยู่ของครอบครัวเด็กต่อไป

2. ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม พบว่า มีความเหมาะสมของแนวทางโดยส่งเสริมให้ครูและนักเรียนได้ทำกิจกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างกว้างขวาง เชิญผู้ปกครอง ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการจัดการศึกษา ให้ครูมีส่วนร่วมในการคิดตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ของสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เรียน เหตุนี้เพราะจะทำให้บรรยากาศในการเรียนภายในห้องเรียนเป็นกันเองสามารถรับฟังและสนทนากันระหว่างผู้สอน และผู้เรียนและมีความเป็นไปได้ของแนวทาง คือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จัดการอบรมให้ครูและนักเรียนร่วมกันเพื่อให้รู้จักวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในความคิด เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนได้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาของสถานศึกษา เพราะเหตุนี้ จะเกิดการตระหนักและเห็นคุณค่าของสังคมส่วนรวมที่ตนเองอยู่ร่วมได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับคำกล่าวของ วินัย วิระวัฒนานนท์ (2532 : 2) ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นกระบวนการทางด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ กับสิ่งที่อยู่โดยรอบทั้งที่เป็นธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์ได้สร้างขึ้นมา และความสัมพันธ์ระหว่างประชากร มลภาวะ ทรัพยากร การอนุรักษ์ การคมนาคม เทคโนโลยี การวางแผนเกี่ยวกับเมืองและชนบทกับสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ เพื่อให้เกิดความตระหนักในความรับผิดชอบและมองเห็นทางเลือกที่ดีในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมตลอดจนมีความสนใจในการปฏิบัติ เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีมีคุณภาพเหมาะแก่การดำรงชีวิต

3. ด้านสภาพแวดล้อมทางด้านจิตใจ พบว่า มีความเหมาะสมของแนวทางส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ที่ดีในหมู่คณะครู เพื่อให้เกิดความสามัคคี การยอมรับและสนับสนุนซึ่งกันและกัน ส่งเสริมให้ครูปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่ไว้วางใจแก่ผู้เรียน จัดกิจกรรมส่งเสริมขวัญกำลังใจให้เกิดขึ้นในหมู่คณะ เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะบุคคลที่อยู่ในองค์กรจะเกิดความอบอุ่น ไว้วางใจ

เชื่อใจกันและกัน ความรู้สึก นึกคิด ท่าทีพฤติกรรมเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการทำงานในองค์กรถ้าบุคคลในองค์กรมีสภาพจิตใจที่ดี เจตคติที่ดี มองโลกในแง่ดี ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานก็จะดีตามไปด้วยทุกเรื่อง เพราะเรื่องของสภาพจิตใจความรู้สึกเป็นสภาพที่มองไม่เห็นแต่สามารถรับรู้มาทางพฤติกรรมที่แสดงออกมา และพบว่า มีความเป็นไปได้เนื่องจากส่งเสริมให้ครูปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรของผู้เรียน ดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษาด้วยความเสมอภาค โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของผู้เรียน รณรงค์และสร้างจิตสำนึกให้ครูและผู้เรียนมีความรู้สึกที่ตนเองมีส่วนสำคัญในการสร้างคุณภาพการศึกษาอันจะนำมาซึ่งชื่อเสียงแก่สถานศึกษา มุ่งสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษาที่ดีให้เกิดแก่คณะครู ผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน ส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความรู้สึกที่สถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน นำเข้ามาติดต่อและสามารถช่วยเหลือบุตรหลานเขาได้ จัดกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษาที่มุ่งเน้นความร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับชเนศ ขำเกิด (2541 : 44) ซึ่งกล่าวว่า บรรยากาศของโรงเรียนเป็นสภาวะอันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนแล้วส่งผลถึงความรู้สึกของบุคคล เมื่อคนปะทะกับสิ่งแวดล้อมแล้วเกิดความรู้สึกที่ดีเรียกว่า “บรรยากาศดี” โรงเรียนที่มีบรรยากาศที่ดีจะทำให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเกิดความรู้สึกพอใจ ภูมิใจ อบอุ่นใจ รู้สึกในความเป็นเจ้าของและอยากมาโรงเรียน โรงเรียนที่มีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมไม่ดี จะทำให้สมาชิกเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย ห่างเหิน เฉยเมย ว่างเหว และไม่อยากมาโรงเรียน บรรยากาศในโรงเรียนเปรียบเสมือนครูพูดไม่ได้ ที่มีอิทธิพลในการเสริมสร้างความคิด จิตใจ คุณธรรมต่าง ๆ อันพึงประสงค์ได้จากความคาดหวังและความพยายามในการปรับปรุงแก้ไขด้านการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และสอดคล้องวิจัยของ ซูเทอร์แลนด์ (Sutherland. 1994 : Online) ได้ศึกษาเรื่อง การรับรู้ของครูเกี่ยวกับบรรยากาศ โรงเรียน พบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นด้วยกับลักษณะบรรยากาศโรงเรียนที่น่าพึงพอใจที่มีองค์ประกอบ คือ การยอมรับนับถือ ความไว้วางใจ การอุปถัมภ์และเอื้ออาทร การมีขวัญสูงและการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาการ จะเห็นได้ว่าบรรยากาศที่เกื้อกูลต่อการเรียนรู้เป็นสภาวะที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ภายในโรงเรียนซึ่งส่งผลต่อขวัญกำลังใจ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในโรงเรียน การพิจารณาบรรยากาศของโรงเรียน ดูได้จากองค์ประกอบบรรยากาศโรงเรียน ดังนี้ 1) การยอมรับนับถือ 2) ความไว้วางใจ 3) ขวัญสูง 4) โอกาสในการทำงาน 5) ความเจริญเติบโตทางวิชาการ และสังคมอย่างต่อเนื่อง 6) การพนึกกำลังเหนียวแน่น 7) การปรับปรุงโรงเรียน และ 8) การดูแลเอาใจใส่

4. ด้านสภาพแวดล้อมทางวิชาการ พบว่า มีความเหมาะสมของแนวทางการที่จัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดพหุปัญญา ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับ

ความต้องการของผู้เรียน จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ เพราะเหตุที่ว่างงานวิชาการเป็นหัวใจของการขับเคลื่อนทางการศึกษา และองค์กรที่จะชีวิตได้ว่าคุณภาพของบุคคลกรเป็นเช่นไร ฉะนั้นงานวิชาการเป็นงานที่ชี้ให้เห็นทั้งศักยภาพของผู้สอนและคุณภาพของผู้เรียนได้เป็นอย่างดีเหตุนี้สภาพแวดล้อมทางวิชาการเป็นตัวสร้างความก้าวหน้า คุณภาพ ประสิทธิภาพทางการศึกษาทั้งสิ้น และพบว่า มีความเป็นไปได้ของแนวทาง คือ มีการจัดให้มีกระบวนการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอ จัดให้มีการรายงานผลการประเมินผลการเรียนรู้ให้ผู้เรียนและผู้ปกครองทราบเป็นระยะๆ อย่างสม่ำเสมอและรวดเร็ว กำหนดให้ครูนำผลการประเมินมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนรู้ของตนเองอย่างสม่ำเสมอและเป็นรูปธรรม จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมการสร้างขวัญและกำลังใจสำหรับครูที่มีผลงานทางวิชาการเป็นที่ยอมรับและส่งผลที่ดีต่อผู้เรียน ส่งเสริมแลพัฒนาครูให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และครูมืออาชีพ เพราะการที่สภาพแวดล้อมดี สือดี สถานที่พร้อมแต่ขาดการติดตามและประเมินผลทางการศึกษาก็จะทำให้ไม่ทราบพื้นฐานทางด้านวิชาการของสถานศึกษา และไม่เกิดการพัฒนาในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นควรจัดสนับสนุนส่งเสริมงานวิชาการ สภาพแวดล้อมทางวิชาการในทุกด้านให้กับผู้เรียนและผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุปรีชา หิรัญโร (2531 : 175) กล่าวว่า การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนตลอดจนการจัดบริการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการต่าง ๆ ที่จะทำให้นักเรียนได้รับความรู้ประสบการณ์ให้มากที่สุด ภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวา แจ่มใส นำเรียนรู้ ครูผู้สอนสนุก นักเรียนเรียนด้วยความสนุกมีความสุขในการเรียน ครูรักนักเรียน นักเรียนรักครู เพื่อนฝูงรักกัน ไม่มีบรรยากาศแห่งความกลัวหวาดผวา วิตกกังวล มีมิตรภาพที่ออกมาจากใจของแต่ละคนด้วยความบริสุทธิ์ใจ ทุกคนอยากมาโรงเรียนทุกวัน และสอดคล้องกับชนเช ขำเกิด (2541 : 47 - 51) กล่าวว่า การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน ตลอดจนการจัดบริการเพื่อส่งเสริม สนับสนุนทางวิชาการต่าง ๆ ที่จะทำให้นักเรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์ให้มากที่สุด ภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวา แจ่มใส นำเรียนรู้ สอนสนุก เรียนสนุก ครูรักเด็ก เด็กรักครู รักเพื่อน ไม่มีบรรยากาศแห่งความกลัวหวาดผวา วิตกกังวล ทุกคนพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า "อยากมาโรงเรียน"

ข้อเสนอแนะ

จากผลการดำเนินการวิจัยนำเสนอข้อเสนอแนะที่เป็นการวิจัยไปใช้กับการวิจัยดังต่อไปนี้
คือ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรนำผลการวิจัยนี้ไปสู่นโยบาย เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัด นำแนวทางการพัฒนาบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษาไปใช้ในการบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสถานศึกษาในสังกัด

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 ควรมีการชี้แจงประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ แนวทางการพัฒนาบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อตระหนักและเห็นคุณค่า ความสำคัญของแนวทางการพัฒนาบรรยากาศในสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยมอบเป็นนโยบายให้สถานศึกษาดำเนินการ และมีการติดตามผลการดำเนินงาน

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา และนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาโดยดำเนินการประชุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารงานของสถานศึกษา โดยดำเนินการตามคู่มือแนวทางการดำเนินงาน และรายงานผลต่อหน่วยงานต้นสังกัดทราบ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรได้มีการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับการใช้แนวทางการพัฒนาบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามแนวทางการบริหารจัดการในสถานศึกษา ซึ่งมีขอบข่ายภารกิจในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป และการบริหารงานงบประมาณ

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ เกี่ยวกับประสิทธิผลของการนำแนวทางการพัฒนาบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษาไปใช้ในสถานศึกษา